

Velfærdsteknologi på ældre- og handicapområdet i Danmark

I dette notat præsenteres velfærdsteknologi på ældre- og handicapområdet i Danmark. Velfærdsteknologi referer her til brugerrettede teknologier, der forsyner eller assisterer brugeren med én eller flere velfærdsydelser, og som giver en teknologisk understøtning og forstærkning af f.eks. tryghed, sikkerhed, daglige gøremål og mobilitet i den daglige færden.

Notatet er inddelt i fire afsnit: (1) Først beskrives baggrunden for et fokus på velfærdsteknologi på ældre- og handicapområdet. (2) Derefter beskrives udviklingen på området fra 2008-2012. (3) I tredje afsnit beskrives strategien for 2012-2015. (4) Og i fjerde afsnit gives et kort overblik over den nuværende anvendelse af velfærdsteknologi på ældre- og handicapområdet i Danmark.

BAGGRUND

Lokalt i landets kommuner arbejdes med afprøvning og ibrugtagning af både nye og velkendte velfærdsteknologiske løsninger på ældre- og handicapområdet. Flere kommuner har desuden indledt samarbejde med private virksomheder om idé og prototypeudvikling af nye velfærdsteknologiske løsninger.

På tværs af stat, kommuner, borgere og interesseorganisationer har der traditionelt været bred enighed om, at der både er effektiviseringsgevinster og kvalitative gevinster at høste ved ibrugtagningen af velfærdsteknologi.

Flere steder er der nu en forventning om, at der er en række teknologier, der er klar til national udbredelse og en forestilling om, at Danmark går glip af såvel kvalitets- som ressourcemæssige gevinster ved ikke at rulle teknologierne bredt ud i landet.

STRATEGI 2008-2012

I 2008 tildelte den tidligere regering 3 mia.kr. til et program (2009 til 2015) målrettet til at udvikle og forbedre den offentlige sektors tjenester gennem indførelse af arbejdskraftbesparende teknologier og mere effektive arbejdsprocesser. ABT-Fonden - Investeringer i offentlige velfærdsydelser med teknologi (den nuværende "Fonden for Velfærdsteknologi") blev oprettet for at administrere programmet. Fonden støttede projekter på hele det offentlige område.

I 2008 – 2012 støttede fonden et stort antal større eller mindre demonstrationsprojekter, hvor velfærdsteknologiske løsninger blev afprøvet i en eller flere kommuner. I alt blev 26 projekter på det sociale område gennemført, med en samlet projektstøtte fra staten(fonden) på omkring 93 mio. kr. Projekterne fik stillet krav om 25 % medfinansiering, hvilket betød, at kommunernes udgifter til projekterne udgjorde omkring 31 mio.kr.

De samlede udgifter til demonstrationsprojekter med velfærdsteknologi har derfor indtil udgangen af 2012 været omkring 124 mio. kr.

Evaluering af projekterne har haft fokus på teknologiens arbejdskraftbesparende effekt og konsekvenserne for service- og arbejdsmiljø. Projekternes business cases viste i de fleste tilfælde, at der både var kvalitative gevinster og effektiviseringsgevinster ved at indføre de pågældende velfærdsteknologier, men at gevinsternes størrelse afhang af såvel teknologiens funktionalitet som den organisatoriske implementering.

FORNYELSESFONDEN

Fornyelsesfonden støttede i perioden 2010-2012 innovation og markedsmodning på blandt andet det grønne området og velfærdsområdet. Fonden støttede 54 nye velfærdsteknologiløsninger med i alt 209 mio. kr.

Projekterne har haft deltagelse af både offentlige og private partnere. Sidstnævnte har medfinansieret min. 40 % af projektudgifterne, og de samlede investeringer har derfor mindst været på 348 mio. kr.

Mulighederne for økonomisk støtte til afprøvning, og både nationalt og lokalt fokus på velfærdsteknologiens potentialer, medførte, at næsten alle landets kommuner gik i gang med at afprøve eller ibrugtage udvalgte teknologier i ældreplejen.

STRATEGI 2012 – 2015

Regeringen, KL og Danske Regioner arbejder sammen om i 2013 at udarbejde en strategi for digital velfærd, der dækker sundhedsområdet, socialområdet og undervisningsområdet.

Det forventes, at velfærdsteknologi på det sociale område kan understøtte realiseringen af en effektiviseringsgevinst på 12 mia. kr.

FONDEN FOR VELFÆRDSTEKNOLOGI

I 2012 ændrede ABT-Fonden fokus i retning af større strategiske satsninger og udbredelse af velafprøvede løsninger på brede tværsektorielle indsatsområder. Fonden ændrede samtidig navn til Fonden for Velfærdsteknologi.

Fondens indeværende midler er nu målrettet regeringens satsning på at udbrede modne velfærdsteknologiske løsninger, der har vist det største potentiale. Strategien fokuserer derfor på en mere målrettet dokumentation af de gode velfærdsteknologiske løsninger og efterfølgende indsats med henblik på national udbredelse.

MARKEDSMODNINGSFONDEN

Markedsmodningsfonden blev dannet i 2012 som en videreførelse af Fornyelsesfonden. Den løber 2012 – 2015 under Erhvervs- og Vækstministeriet. Fonden skal fokusere på markedsmodning af innovative produkter og serviceydelser og skal dermed bygge videre på de gode erfaringer fra Fornyelsesfondens hidtidige markedsmodningsindsats. Derudover skal Markedsmodningsfonden støtte innovative

offentlige indkøb. Markedsmodningsfonden har 135 mio. kr. årligt i 3 år. Fonden åbnede sin første ansøgningsrunde i 2013.

HVOR LANGT ER DANMARK NÅET

Socialstyrelsen gennemførte i slutningen af 2011 en survey blandt landets kommuner. Den viste, at de hyppigst anvendte velfærdsteknologier var loftslifte, robotstøvsugere (især på fællesarealer), GPS'er, alarmer, omsorgs-journaler, robotsæle og ældre-og handicapvenlige toiletter. Mindre hyppigt var Wii-træning og elektriske bækkenstole. De fleste teknologier blev anvendt på plejecentrene.

Ved udgangen af 2012 gennemførte KL en internetbaseret undersøgelse blandt landets kommuner med spørgsmålet: *"Hvilke velfærdsteknologiske løsninger har kommunen besluttet at tage i brug, og hvilke løsninger overvejer kommunen at investere i frem mod 2015?"*

Undersøgelsen viser ikke, hvor meget der faktisk er i brug, og svarerne kan læses som, at der stadig er et stykke vej, før de eksisterende velafprøvede løsninger er blevet "almindeligt anvendte" i dagligdagen.

Som eksempler kan nævnes:

- 53 % havde besluttet at tage løfteteknologi i brug, 31 % overvejede at investere i det.
- 47 % havde besluttet at tage vaske/tørre toiletter i brug, 22 % overvejede at investere i dem.
- 66 % havde besluttet at tage robotstøvsugere i brug, 23 % overvejede at investere i dem.

De to undersøgelser understøtter indtrykket af, at den praktiske, organisatoriske implementering af velfærdsteknologi er en stor udfordring, selvom en given velfærdsteknologi er færdig til markedet.

BORGERNES HOLDNING

Nye undersøgelser foretaget af henholdsvis KL og Ældresagen viser, at danskerne generelt er positivt indstillede over for indførelse af velfærdsteknologiske løsninger i ældreplejen.

En meget stor del af de adspurgte foretrækker velfærdsteknologi i plejesituationer, for eksempel i situationer, hvor velfærdsteknologien kan gøre dem i stand til selv at klare toiletbesøg og bad. Motivationen for at bruge velfærdsteknologi er således i høj grad baseret på en følelse af at kunne bevare værdighed og kontrollen over eget liv.